

Sofokle - Antigona

Sofokle

Antigona

Prevod: Miloš N. Đurić

Lica:

ANTIGONA kćer Edipova

ISMENA, kćer Edipova

KREONT, car tebanski

EURIDIKA, žena njegova

HEMON, sin njihov

TIRESIJA, prorok

STRAŽAR

PRVI GLASNIK

DRUGI GLASNIK

HOR STARACA TEBANSKIH

PRATNJA KREONTOVA I EURIDIKINA

Pozornica prikazuje carski dvor u Tebi sa trojim vratima: na srednja idu Kreont i Euridika, na desna - za gledaoca - dvoranstvo, Antigona i Ismena, a na leva stranci. Hor, stražar, Hemon, Tiresija, glasnik, idu, kao domaći, na desni ulaz.

PROLOG (PRVI ČIN)

PRVA POJAVA

(U svitanje. Iz dvora na desna vrata dolazi Antigona, pa za njom Ismena.)

Antigona, Ismena

ANTIGONA

Ismena mila, sejo moja rođena,

da l' znadeš za jad kakav što zbog Edipa

još Div ga ne učini nama živima:

ta nema ovde, niti jada ikakva,

ni nečasno ni ružno ništa što ti ja

međ tvojim ne videh i mojim jadima.

Pa i sad opet kakvu, kažu naredbu

poglavar celom gradu ovčas izdade?

Da l' znaš, da l' ču šta? Ili ne znaš da se zlo

za mile naše sprema ko za dušmane.

ISMENA

O milim vest još nikakva, Antigona,

ni vesela ni tužna meni ne stiže,

bez oba brata otkad nas dve ostasmo,

što jedan drugog u dan jedan ubiše.

A otkad noćas vojeka ode argivska,

Sofokle - Antigona

od tada ništa više nisam čula ja,
ni da sam srećnija a ni nesrećnija.

ANTIGONA

To znađah dobro, pa te pozvah ovamo
pred vrata dvorska, da me čuješ nasamo.

ISMENA

A šta je? Neka reč te uznemirila.

ANTIGONA

Zar nije Kreont jednom bratu našem
čast groba dao, a drugome uskratio?
Eteokla je, kazuju, po zakonu
i sudu pravednom u krilo zemlji dao,
na onom svetu da ga mrtvi poštuju,
a Polinika što nam jadno poginu
naredio je, kažu, trađanima svim
da niko ne potrebe i ne okuka,
bez plača i bez groba da ga ostave,
da bude slatkim plenom gladnim pticama.
To kažu da je tebi dobri Kreonte
i meni, velim, i meni naredio,
pa amo hita onima što ne znaju
da javno kaže to; i stvar tu ne smatra
ko šalu, nego usudi l' se na to ko,
od naroda ga stiže smrt pod kamenjem.
Stvar tako stoji, a sad posvedoči ti
s vrlinom da l' se rodi, il' 'se izrodi.

ISMENA

U takvim prilikama šta bih, jadnice,
pomogla ja da vežem il' odrešujem?

ANTIGONA

De, vidi, trud i muku sa mnom deliš li?

ISMENA

U kakvoj napasti? I šta to naumi?

ANTIGONA

Da i ti sa mnom brata mrtvog sahraniš.

ISMENA

Sahraniti ga misliš, mimo zabranu?

ANTIGONA

Ko moga i tvog brata, ako nećeš ti,
jer izdajnica, bogme neću biti ja.

ISMENA

O jadnice! Zar i kad Kreont zabrani?

ANTIGONA

On nema prava od mog da me odbija.

ISMENA

Vaj meni! Oca, sele, opomeni se

Sofokle - Antigona

u kakvu jadu prestavi se omražen
kad grehe svoje otkri sam, pa zbog njih on
sam rukom sebi oba oka iskooa!

Pa majka mu i žena, dvostruka je reč,
pletenim užem sramno skonča život svoj!

A treće, obadva nam brata nesrećna
u jednom danu jednom smrću padoše
kad jedan drugog bratskom rukom ubiše!

Nas dve smo same sada ostale, pa čuj:
najgora smrt nam ako mimo zakon sad
ne poslušamo carsku odluku i vlast.

Al' na pameti imaj ovo: žene smo,
pa nećemo s muškarcima se boriti;
pa onda nama jači zapovedaju,
te i to i još gore valja slušati.

Ja, dakle, moliću se pokojnicima
kek oprostite, jer ovo jači nameću,
i poslušaću vlast. Ta upinjati se
nad snagu svoju - nije pamet nikakva.

ANTIGONA

Ne zovem te, a kad bi ti i pristala,
ta pomoć tvoja ne bi tekla od srca.
No misli kako hoćeš, ja ću onoga
sahraniti. Za takvo delo rado mrem.
I mila s njime, s milim, u grob leći ću,
sa svetim grehom. Moram duže vremena
da donjem svetu ugađam na ovome.
Jer onde večno biću. Ti, pak, volja l' te,
pogrdi ono što je časno samim bozima.

ISMENA

Ne činim ništa nepošteno. Tek sam ja
nesposobna da građanima prkosim.

ANTIGONA

Ovako ti izgovaraj se tu, a ja
sad idem grob da naspem bratu predragom.

ISMENA

Vaj meni, nevoljnice! Strah me, stradaćeš!

ANTIGONA

Ne strahuj za me! Svoj ti udes popravljaj!

ISMENA

Bar nikom svoje delo ne poveravaj,
no tajom taji, a i ja tako ću!

ANTIGONA

Vaj meni, kazuj! Mnogo mrža bićeš mi
ko ćutalica, ako svima ne kažeš.

ISMENA

Sofokle - Antigona

Za delom krv što ledi srce gori ti!

ANTIGONA

Ja znadem kome treba godit najviše.

ISMENA

Da, možeš; ali tražiš što. se ne može.

ANTIGONA

Pa dobro, kad me snaga izda, prestaću.

ISMENA

Ni početak ne treba što biti ne može.

ANTIGONA

Kad tako zboriš, ja ću na te mrziti,
kraj pokojnika s pravom mrska ležaćeš.

Al' pusti mene, i moj pusti nerazum
da muku mučim tu! Ta neću stradati,
a plemenita da ne zadesi me smrt.

ISMENA

Kad tako misliš, a ti idi! Samo znaj
da ludo greš, al' s pravom draga dragima.
(Ode. Dolazi hor staraca tebanskih.)

DRUGA POJAVA

ULAZNA PESMA

HOR

Prva strofa

Zrako sunčeva, prekrasni
sjaju, kakav nikada još
Tebi sedmorih vrata pre
zasjao nije! Granu, gle,
dana zlatnoga zenice,
preko Dirkinih vira stiže!
Sa štitom belim dušmana,
što iz Arga oružan sav
dođe nam, njega u bežanje ti
uzdom potera bržom.
U zemlju ga našu Polinik doveo
zbog protivurečnih sporova ljut;
ko orao glasno klikćući,
od Arga do Tebe preleti put,
a krila ko beli sjala mu sneg,
sav oružan bi
i konjogrivkom zaštićen kacigom.

Prva antistrofa

Sofokle - Antigona

Iznad krovova stade već
pa na sedmora vrata svud
zinu kopljima ubojnim,
ali ode pre nego krv
naša žvalo mu napuni,
još pre nego nam venac kula
žar zapali omorikov.
Takav bojni Arejev zvek
s leđa zaori, i žestoki zmaj
tešku bitku je bio.
Veličanje ohola jezika Div
ne trpi nikako; spazivši njih
gde snažnom bujicom navaljuju svi
po zveketom zlata se ponose još,
on munjom zavitla pa obori tog
što srtaše već
na zidu da zapeva pobeđu.

Druga strofa

Na tle se odbojno otrovali koji tada
s ognjem u ruci u mahnitu napadanju
jurnu pomame pun
kao vetra preljutog mah.
Tu njega takva stiže smrt.
Drugima, gle, drukčiju kob
dosudi taj veliki bog
Arej, presrećan borac.
Na sedmorim vratima sedam se svih
poređalo vođa, svi junački soj,
i silnome Divu prikazuju plen
ko svečanu žrtvu do jasnika dva;
po ocu i majci rođena braća,
a jedan na drugog udara 'kopljem
i obadva jednaku nađoše smrt.

Druga antistrofa

Ali je preslavna Pobeda došla nama,
kolima bogatoj Tebi se poradova;
zato ratove sve
zaborav'te potpuno sad!
U božje hajd'mo hramove,

Sofokle - Antigona

igrajmo svi vascelu noć,
Bakhija bog biće nam vođ,
Teba sva da se trese!
Al' evo nam Kreont, Manekejev sin,
baš ide; u zemlji nam vladar je on,
po skorašnjem božjem udesu dan,
a jamačno misb premišlja neku,
jer svima je nama poslao poziv
i sve starešine ovoga grada
na vanredni ovde sazvaio zbor.

(Dolaze Kreont i dva glasnika.)

PRVA EPISODIJA (DRUGI ČIN)

PRVA POJAVA

Hor, Kreont.

KREONT

O ljudi, grad nam silnom trešnjom bogovi
uzljuljaše, pa opet stojna digoše.
Po glaenicima sa svih strana pozvah vas
da amo dođete, jer znam da Laju vlast
i presto svagda poštovaše odano,
pa potom - dok je Edip gradom upravlj'o,
a kad on pade, sinovima njegovim
jednako verno pokoravaste se još.
Al' otkad oni dvojom smrću padoše
u jednom danu kad se sami skobiše
i svojom rukom krvcu grešno proliše,
svu, dakle, vlast i presto imam sada ja,
po rodu jer sam pokojnima najbliži. -
Al' ne može se znati srce, mišljenje i sud
ma koga čoveka, dok prvo ne vidiš
da vešto vlada i da zakon poznaje.
Ko celim gradom upravlja, a ne mari
za pravi savet, već od straha nekoga
svoj jezik veže, za tog i sad mislim Ja
i odavno već da je rđa najgora.
Ni onoga što više voli srodnika
no otadžbinu, ne cenim ja nimalo.
Ta ja - nek znade Div što svagda vidi sve -
zaćuto ne bih nikad kad bih video
da beda ide zemlji mesto spasenja,
a nit bih dušmanina grada uzeo
za prijatelja, jer znam: grad je nama spas;

Sofokle - Antigona

i dokle srećno jedrimo pod njegovim
pod jedrima, mi prijatelje tečemo.
Tim zakonima ovaj grad ću dizati.
I s tim se slaže što sam građanima sad
za Edipove sinove naredio.
Eteokla, što za naš grad se boraše
i pogibe, a kopljem prvi junak bi,
nek sahrane i svaku nek mu dadu čast
najboljim mrtvima što dole pristaje;
a brata mu - o Poliniku zborim sad -
što htede zavičaj i boštva rodbinska
na povratku iz bekstva ognjem spaliti
i bratove se krvi htede napiti,
a građane odvesti kao robove,
da niko ga - naredih gradu ovome -
ni grobom ni naricanjem ne iočasti,
već da bez groba - svakom oku nakazan
od ptica i od lasa bude razderan!
To sud je moj, i nigda rđe kod mene
pred poštenima neće čast uživati.
Al' ko je odan ovom gradu, mrtva ga
i živa ja ću poštovati jednako.

HOROVOĐA

Ti smeš to činiti, Menekejeviću,
sa dušmanom i s prijateljem države,
al' možeš svakim služiti se zakonom
za mrtve ko i za nas koji živimo.

KREONT

Čuvari mojih zapovesti bićete!

HOROVOĐA

Naredi neko mlađi neka bude to!

KREONT

Al' kod mrtvacu straža već se postavi.

HOROVOĐA

Pa šta nam, dakle, drugo još naređuješ?

KREONT

Da paziš na red, ako ne veruje ko.

HOROVOĐA

Ludaka nema takva da je smrti rad.

KREONT

I plata takva biće. Ali nadanje u
dobit ljude često u jad strovali.

(Dolazi stražar.)

DRUGA POJAVA

Sofokle - Antigona

Hor, Kreont, Stražar,

STRAŽAR

O care, neću reći kako hiteći
doletih ti od laka skoka zaduvan!
Ta mnoge misli putem ustavljahu me,
i često okretah se da se povratim,
jer slušah srce gde mi mnogo zboraše:
„Šta ideš, jadan, tamo gde te čeka sud?
Zar, bolan, opet stojiš? Ako Kreontu
ko drugi kaže to, zar nećeš stradati?"
Razmišljajući tako mučno odmicao,
i tako meni kratak odulji se put.
Odlučih najzad amo da se zaputim,
saopštiću ti, mada nemam reći šta.
Ja stigoh ti, jer tvrdo imam nadanje:
pretrpeću tek ono što je suđeno.

KREONT

A zašto li si dahom tako klonuo?

STRAŽAR

Pre svega hoću da ti kažem o sebi:
jer dela nit počinih niti krivca znam,
a nit je pravo zlo da kakvo prepatim.

KREONT

Baš smerlaš protiv dela da se ogradiš.
No očit je, nešto novo javićeš.

STRAŽAR

Zbog strašna glasa moram baš da odlažem.

KREONT

Izreci već, pa idi onda slobodno!

STRAŽAR

Pa kazaću. Baš sada neko pogrebe
mrtvaca; suvim prahom posu telo mu
i, kako treba, sveti obred izvrši.

KREONT

Šta govoriš? Ta ko se, ipak, usudi?

STRAŽAR

Ja ne znam. Niti sekira tu udari
nit kuka pade, zemlja tvrda, suha sva,
neispucana, neutrta kolima,
izvršiocu traga nema nikakva.
A prvi kad nas dnevni stražar izvesti
o tome, svima beše čudo jezivo.
On iščeznu, doduše - grob ga ne pokri,
al' ozgo tanak beše. prah, da mine greh.
Tu nit se kakvoj zveri nalazio trag,

Sofokle - Antigona

ni psetu kakvu što bi došlo glodati.
Među nama se grdne psovke orile,
sve stražar panjko stražara, i gotov boj
na kraju - nikog ne bi da nas rastavi.
Jer svaki od nas beše za to delo kriv,
al' niko jasno, ne znam beše izgovor.
A hteli smo i maziju izvlačiti,
kroz oganj prolaziti, bogom kleti se
da delo nije naše, i da ne znamo
ko smisli ili učini ga. Napokon,
kad ništa više traženjem ne otkrismo,
reč jednog ču se, a mi glavom k zemlji svi
od straha: ne znasmo ni šta da reknemo
ni šta da radimo da dobro ispadne.
To beše reč: o delu tebe moramo
izvestiti, a ne treba ga tajiti.
To pobedi, pa mene zlosrećnika žreb
izbere da se toga erećnog posla prihvatim.
Ja stigoh nerad, a znam: ni ti nisi rad,
jer glasnik zlih glasova nikom nije drag.

HOROVOĐA

Odavno, gospodaru, domišljam se ja:
od božje možda ruke to se dogodi.

KREONT

Umukni, dok me govor tvoj ne rasrdi!
U jedan mah da lud i star ne osvaneš!
Jer tvoja reč je nesnosna kad govoriš
za mrca onog da se brinu bogovi.
Ko dobrotvora zar ga ceniše pa sad
zakopaše, a dođe da im hramove
sa stupovima spali, dare zavetne,
i zavičaj, i zakone, da uništi?
Il' vidiš da bog čini poštu zlotvoru?
To ne! No neki građani već odavno
ne podnose me, protiv mene gundaju,
i tajno glavom tresu, vrat ne saviše
pod jaram poslušan, da meni ugone.
I dobro znam da ovi baš čuvare te
potplatiše, zločinstvo to da počine.
Za ljude još ne nastala takva uredba
da nosi zlo k'o novac. Taj i gradove
razorava, on ljude toni iz kuća,
on plemenita ljudska srca zavodi,
i uči da na ružna dela pristaju,
on pokaza im način svakog varanja
i svakog delanja obesvećivanje.

Sofokle - Antigona

A one što za novac to uradiše
njih kadatada kazna za to stići će.
(Stražaru.)

No ako Divu ja još čast iskazujem,
to dobro znaj mi, evo ti se zaklinjem:
ne uvrebate l' krivca za tu sahranu
i na oči ga meni ne dozedete,
e neće dostati mi vaša gola smrt,
no visićete živi dok zločinstvo to
ne odate, da znate gde se bere ćar,
pa posle da ga grabite i shvatite
da ne treba dobitak svugde želeti.
Ta videćeš: zbog sramna ćara mnogi već
postradaše, a sreći se ne doviše.

STRAŽAR

Govorit smem li? Il' da okrenem pa grem?

KREONT

Zar ne znaš da mi i sad mrsko govoriš?

STRAŽAR

Je l' uho ili dušu reč uvredila?

KREONT

Šta kišiš tu? Šta tražiš mesto bola mog?

STRAŽAR

Zločinac dušu, a ja uho vređam ti.

KREONT

O, gle ti toga! Baš si pravo ćaskalo!

STRAŽAR

Al' dela onog nigde ne izvrših ja!

KREONT

I to, i još za novac dušu prodade!

STRAŽAR

Kuku! Lele!

Ao jada, kad ko sudi pravo ne sudi!

KREONT

Sad sudom šali se, no ako krivce mi
ne prokažete, onda ćete priznati da
samo bedu stvara dobit rđava! (Odlazi.)

STRAŽAR

Da mogu samo naći ta! No našli ga il'
ne našli, jer sreća sudi kod toga,
tek mene ovde nećeš više videti!
sada, kad se spasoh mimo svaki nad sud,
ja mnogu hvalu bogu dugujem. (Ode.)

TREĆA POJAVA

Sofokle - Antigona

PRVA STAJAĆA PESMA

HOR

Prva strofa

Mnoge sile postoje na zemlji,
al' nijedna kao čovek silna:
čovek plovi i po sinjem moru,
a prati ga južnjak nepogodan
i valovi zapljuskuju burni.
On i Zemlju, najvišu boganju,
med bozima večnu neumornu,
neprestano u duboko ore,
ralo mu se veruga po brazdi
a konji ga svakog leta vuku.

Prva antistrofa

I plemenu lakokrilih ptica
meće zamke te ga vešto lovi,
i buljuku divljih životinja
i gomili riba pod pučinom
razapinje i namešta mrežu
umnik čovek i veštinom svojom
divlju kroti gorohodnu zverku,
vratogriva zauzdo je konja,
gorskom biku još neukročenu
u jaram je uhvatio šiju.

Druga strofa

I govoru i vetrnoj misli
dovio se i državnom redu
i odbrani od mraza nemila
i strelica dažda plahovita
pronalazač svih putova - čovek.
Bez pomoći ne gre u budućnost.
Od smrti samo ne izbaja leka,
a pronađe ustuk teškoj bolji.

Druga antistrofa

Nad požudom kao mudrost neku

Sofokle - Antigona

ima svoju stvaralačku snagu,
sad zlu hodi, a sad hodi dobru.
Božju pravdu drži l'ko i zakon,
biće dika svojoj otadžbini,
a sramota kad zlu drsko krene.
Ne prišao mom ognjištu takav
i ne bio nikad s moje strane!

DRUGA EPISODIJA (TREĆI ČIN)

PRVA POJAVA

Hor, stražar, Kreont, Antigona.

HOR

Kolebam se! Nije l' to božanski lik?
Kad znadem, ne mogu da izjavim ja
da nije Antigona devojka ta.
O jasnice ti

od jasnoga oca - Edipa, ah!
Šta slutim? Valjdate ne vodi taj
što carevu zapovest prekrši ti,
zatečenu gde bezumno skrivi?

STRAŽAR

Gle, to je ona koja prestup izvrši.
Kod mrca uhvatismo je. No gde je car?

HOR

Iz dvora, evo, baš po želji dolazi.

KREONT

A šta je? Zašto baš u zgodan stigoh čas?

STRAŽAR

O care, nikada se kleti ne treba,
jer nova mis'o staru miso poriče:
pohvalih se da neću amo dolaziti
kad onih pretnja tvojih odagna me huk.
Al' opet, u radosti brznoj, nenadnoj,
što svako drugo zadovoljstvo premaša,
ja stigoh, mada zakletvom porekoh to,
a vodim ovu devojku: zatekoh je gde
kita grob. Tu nije kocka vađena,
otkriće to je moje, nikog drugoga.
Sad sam je, care, uzmi, kako drago ti,
raspituj i osuđuj! A ja, pravo je,
od ovih beda odlazim oslobođen.

KREONT

Ti ovu vodiš? Kako? Gde je uhvati?

STRAŽAR

Sofokle - Antigona

Mrtvacu ona zakopa. Sad znadeš sve.

KREONT

Da l' znadeš pravo? Govoriš li istinu?

STRAŽAR

NJu videh - mrtvom sprema zabranjeni grob.

Da l' jasno sad i razgovetno govorim?

KREONT

Pa kako vide je i kako uhvati?

STRAŽAR

Ovako beše. Kad od tebe dođosmo,
a pošto čusmo tvoje pretnje strahotne,
mi odmah sav s mrtvacu prah ometosmo,
i dobro otkrijemo telo natrulo,
u zavetrinu na kraj hridi sednemo,
da od njega se k nama smrad ne raširi.
Tu jedan drugog rečma grdnim psovaemo,
u službi svojoj kad ko trom se pokaže.
To dugo trajaše, dok u svom sjaju krug
sunčani nasred neba nije uzišao,
i pripeka pripekla. Tada nenadno
sa zemlje vetar diže prah, jad nebeski,
pa zakri polje, celo lišće kidajuć
u šumi; silni vazduh napuni se njim.
Mi žmireć trpljasmo taj bogodani bič.
Tek vihor minu posle duga vremena,
kad eto devojke gde gorko zakuka
ko ptica glasom tananim, kad ugleda
gnezdašce pusto, prazan ležaj bez mladi.
I ona, kad mrtvacu gola primeti,
zajauče, a one strašnim kletvama
sve proklinjaše koji to učiniše.
Donese odmah suhog praha rukama,
lepokov digne tučan sud i trostruku
na mrca izli žrtvu, pa ga posveti.
A mi kad sve to videsmo, potrčimo
i 'skleptamo je, al' je ništa ne bi strah.
Za prvi i za drugi psovasmo je čin,
a ona stajaše baš ništa ne krijuć.
A meni milo, al' i žao beše to.
Jer kad se od zla spaseš sam, najslađe ti,
al' u zlo vući prijatelja svojega -
to boli. Al' je moja takva priroda,
da za sve manje marim no za život svoj.

KREONT (Antigoni)

A ti, da, ti, što glavu zemlji obori,
da l' priznaješ da svrši to, il' poričeš?

Sofokle - Antigona

ANTIGONA

Da, priznajem, taj čin je moj, ne poričem.

KREONT (Stražaru)

Ti možeš na put poći kuda god si rad,
od teške kriviie oslobođen si sad.

(Stražar ode.)

DRUGA POJAVA

Hor, Kreont, Antigona.

KREONT (Antigoni.)

A ti ne nadugo već kratko reci mi.
da l' znade da ja to zabranih naredbom?

ANTIGONA

Da, znadoh. Kako ne bih? Svakom jasno bi.

KREONT

I ti se drznu zakon. taj da pogaziš?

ANTIGONA

Ta. valjda ne dade mi Div tu naredbu,
ni Pravda, sustanarka donjih bogova,
što ljudma ove postaviše zakone.

Ne smatrah tako jakom tvoju naredbu
da božje, nepisane, stalne zakone
preteći može; ti si ipak smrtan stvor.

Od danas nisu oni, ni od juče - ne,
no večno važe, niko ne zna otkad su.

Tek strahujući ma od čije obesti,
ja ne hteh za njih trpet kaznu od boga.

Ta znala sam da mreti moram, kako ne?

Pa da i ne naredi ti. No umrem li
pre vremena, to ko dobit samo uzimam.

Ko živi, kao ja, u mnogim jadima,
zar ne bi njemu smrt spasenje donela?

Pa i ja neću žalit ako dočekam
ovakav udes. Ali da sam podnela

da moje majke sin bez groba pstrune,
e, to bih žalila; al' za smrt ne marim.

Pa čini l' ti se da sam ludo radila,
pred ludim kanda trpim prekog ludosti.

HOROVOĐA

Od strasnog oca strasna odaje se ćud
u ćerke; ne zna od zla da se uklanja.

KREONT

No znaj mi, takva prkosna i tvrda ćud
da najpre klone; i najčvršće železo

što pretvrdim ga žarki oganj učini,
najčešće slomi se pa sitni, videćeš.

I znadem da se besni konji ukrote

Sofokle - Antigona

malenim uzdama. Jer obest onome
ne dolikuje ko je sluga bližnjem svom
Već ta je onda znala da mi prkosi
kad oglašenu prestupi mi zapovest;
sad opet prkosi mi što se razmeće
tim delom, pa se posle njega podsmeva.
Ja, zbilja, ne bih bio muž, već ona bi,
ta drskost kad 'bi nekažnjena ostala!
Pa bila mi od sestre kći, i bliža još
od svijuju što ih porodični čuva Div;
ni ona a ni sestra neće najgoroj
umaći sudbi! Jer i onu jednako
okrivljujem da s ovom smisli sahranu
I nju mi zovite! Ta ovčas videh je
gde besni po kući; poludela je već
(Straža gsz pratnje Kreontove ode po Ismenu.)
A duša zna se rado napred odati
kad kogod grešno delo tajno zasnuje
Duboko mrzim kad se neko zatekne
u činu zlu, a hoće da ga iskiti.

ANTIGONA

Zar želiš više nego da me ubiješ?

KREONT

Ja ništa. Kad to imam, sve sam lostigo.

ANTIGONA

Šta čekaš, dakle? Ništa mi se ne sviđa
od reči tvojih, nit se svide ikada;
a tako ni tebi ne godi moja reč.
Al' otkuda bih lepšu slavu postigla
no otud što sahranih brata rođenog?
Ta svi bi rekli da se njima mili to
kad jezika im ne bi zatvarao strah.
Al' s vlašću druga sreća ide pod ruku,
pa sme da dela i da zbori po volji.

KREONT

Ti jedina od Kadmovića vidiš to!

ANTIGONA

I ovi vide, ali ćute pred tobom.

KREONT

Ne stidiš se kad misliš od njih drukčije?

ANTIGONA

Sramota nije činit poštu bratu svom.

KREONT

A nije l' brat i onaj s njim što pogibe?

ANTIGONA

Po ocu i po majci brat je rođeni.

Sofokle - Antigona

KREONT

Pa što mu onda milost čiviš bezbožnu?

ANTIGONA

To neće pali pokojnik potvrditi.

KREONT

Kad njega ko i grešnog onog poštuješ?

ANTIGONA

Brat brata ubi, ne rob gospodara svog!

KREONT

A zemlju haro nam, a onaj branio.

ANTIGONA

Had, ipak, za sve takve traži zakone.

KREONT

Al' ne da čestit jednak bude rđavu.

ANTIGONA

Ko zna da l' dole to za sveto smatraju?

KREONT

Al', dušman nikad, ni kad umre, nije drag.

ANTIGONA

Za ljubav, ne za mržnju, ja sam rođena!

KREONT

Kad moraš ljubiti, ljubi dole obadva,

a ja dok živim, neće žena vladati!

(Dovode Ismenu.)

HOR

Al' eno Ismene pred vratima onde

za sestricom suze gde proliva, gle,

a oblak na obrvi lice joj krasno

nagrđuje i lepovidne obraze kvasi.

TREĆA POJAVA

Hor. Kreont, Antigona, Ismena.

KREONT

Ti što se po kući ko guja šunjala

i meni tajom pila krv, a nisam znao

dve pobune da hranim protiv prestola,

de, reci: da li priznaješ da i ti bi

kod groba, il' se zaklinješ da ne znaš za nj?

ISMENA

Učinih delo, ako ona priznaje;

i ja sam učesnik, i nosim krivicu.

ANTIGONA

Al' pravda taj ne dopušta ti sporazum,

nit htjede ti, nit s tobom ja učinih to.

Sofokle - Antigona

ISMENA

Ne ustežem se da u tvojoj nesreći
po burnom moru jedrim s tobom zajedno.

ANTIGONA

Zna Had i oni dole čiji čin je grob;
ja druge ne volim što ljubi rečima.

ISMENA

Ne, nemoj, sejo, da mi sad zabranjuješ
da s tobom umrem i da mrtvog posvetim!

ANTIGONA

Ti ne smeš sa mnom umreti; ne prisvajaj
što nisi takla! Dovoljna je moja smrt.

ISMENA

A što da živim bez tebe kad ostanem?

ANTIGONA

Kreonta pitaj! Ti se staraš za njega.

ISMENA

A što me vređaš? Ništa ti ne koristi.

ANTIGONA

Da, smejem ti se; al' i patim za to ja.

ISMENA

Pa ima 'l' načina da lomognem ti još?

ANTIGONA

Ti sebe spasi! Bekstvu tvom ne zavidim!

ISMENA

O jadne mene! Udes tvoj da izgubim?

ANTIGONA

Ti život sebi htede, a ja sebi smrt!

ISMENA

Al', svoje nisam razloge prećutala.

ANTIGONA

Ti jednima, a ja ugodih drugima.

ISMENA Pa jednaka je' sada naša krivica.

ANTIGONA

Ne boj se! Ti si živa! Moja duša već
preselila se davno, služi mrtvima.

KREONT

Te devojke su, mislim, baš poludele:
sad ova, ona otkako se rodila.

ISMENA

U takvim nesrećama, care, nikada
ni žilav duh ne ostaje, no nestaje.

KREONT

U tebe, da, sa zlima zlo kad odabra.

ISMENA

Zar bez nje ja da sama zivot provodim?

Sofokle - Antigona

KREONT

Ne spominji mi ove! Više nemanje!

MSMENA

Svom sinu zar ćeš verenicu smaknuti?

KREONT

Za oranje i drugih njiva naći će.

ISMENA

Al' nema ljubavi ko njihova što bi!

KREONT

Ja ne volim da sin. mi ženu ima zlu.

ISMENA

Što otac tebe ruži, dragi Hemone!

KRBONT

Baš suviše me ljutiš i ti i tvoj brak!

ISMENA

Razdvojićeš je zar od sina svojega?

KREONT

Ta Had će sprečiti bračnu vezu njihovu.

ISMENA

Pa njoj je, kako vidim, određena smrt!

KREONT

To i ja vidim. (Slugama) Ne časite, sluge, sad,

već u kuću ih vodite! Zatvorite

to ženskinje, a ne da šeće slobodno!

I naletice beže kad već uvide

životu njihovu da smrt se primiće.

(Antigonu i Ismenu odvedu.)

ČETVRTA POJAVA

DRUGA STAJAĆA PESMA

Kreont, Hor.

Prva strofa

O srećnika kojima život ne okusi zla!

Kome bogovi kućom potresu, tog jadi

ne minu, već svaki mu naraštaj vazda prate,

baš kao kad nepogodni

trački dunu vetrovi,

pod more u mrak srne uzburkani val,

pa iz dubine tamne pesak valja crn

što silni vetar uzdigne.

a jekom ječi valom udarani žal.

Sofokle - Antigona

Prva antistrofa

Gle, prastare trpije Labdakida pokojnih
gde još novu trpiju živima rađa:
naraštaju rađa je naraštaj. Evo ih neki
bog ruši, spasa nemaju.
Ta i granu poslednju,
što Edipovoj lozi sjajem zablista,
sad opet donji uzimaju bogovi,
njin krvav zastire je prah,
i reči bezumlje, i gnevna srca strast.

Druga strofa

Dive, koji bi prestupak
ljudski skršio tvoju vlast?
NJu nikada san ne svlada sve što svlada
ni neumorni meseci;
ko vladalac u vekotrajnoj mladosti
olimpskim ti upravljaš sjajem blistavim.
Pa odsad unapred, ko pre,
taj zakon uvek važiće:
za sveg života smrtniku
nijednome čas ne prođe izvan jada.

Druga antistrofa

Nada, bludnica velika,
mnogim ljudima pomaže,
a mnogim je dim nestalni, praznih želja;
ne znadu što im gamiže,
dok žarki oganj noge im ne oprži.
Slavljenju reč pametno neko izusti:
kad u jad koga baci bog,
on za zlo to. ne uzima,
no dobra traži u tome;
a kratak trenutak boravi izvan jada.
(Dolazi Hemon.)

TREĆA EPISODIJA (ČETVRTI ČIN)

PRVA POJAVA

Sofokle - Antigona

Hor, Kreont, Hemon.

HOR

Gle Hemonu, najmlađeg deteta, gle,
od poroda tvojega; dolazi l' on
zbog Antigone u srcu noseći bol,
da l' žalosti ga njihov nesuđen brak?

KREONT

To začas bolje znaćemo no vračevi.
(Sinu) O sine, valjda ne stiže na oca ljut
što zaručnici svojoj ču za presudu?
Il' tebi drag sam kako god postupio?

HEMON

Ja tvoj sam, oče! Dobre misli negujuć
i moje dobru putiš; slušaću te ja.
Ta pikakav mi neće preči biti brak
no ti dok putem dobra vodiš sina svog.

KREONT

Da, sinko, da, to treba imat u srcu:
U svemu najpre očev savet saslušaj.
Ta zato ljudi baš i mole bogove
da poslušna im deca diče domove,
da zlo od dušmanina zlom odbijaju,
a prijatelje kao otac poštuju.
Al' kome deca rađaju se rđava,
što drugo - reći ćeš - taj sebi izrodi
no nevolju i silan dušmanima rug?
Pa zato, sinko, nemoj da rad naslade
sa ženom pamet svoju izgubiš, jer znaj
da studen onda čeka tebe zagrljaj
kad u tvom domu živi žena rđava -
ta ima l' veće rane nego rđav drug?
Odbaci, pusti momu tu ko došmanku,
da nekome u Hadu bude nevesta!
Ta nju ja uhvatih gde od svih građana
pred celim evetom ona jedna prkosi;
pa neću gradu da se laža pokažem,
već ubiću je. Neka Diva priziva,
čuvara krvi! Negujem li neposluh
u rodu, rašće jači izvan roda mi.
Jer' ko u svojoj kući strogo postupi,
i narodu će važiti ko pravičan.
Ko zakon gazi, ili silom obara,
il' misli da vladarima gospodari,
od mene takav neće steći pohvalu.
No koga grad izbere, toga poslušaj

Sofokle - Antigona

i u malom i pravičnom i suprotnom!
I takav čovek znaće - smem se nadati -
da lepo vlada i da sluša sam;
u kolljanoj oluji svoj će položaj
očuvati ko vrli, pravi ratni drug.
Od neposluha nema većega ti zla.
On gradove razvaljuje i domove
raskopava; on kida Kopljanički red
i goni ga u bežanje. A gde je red,
poslušnost samo glavu mnogu spasava.
Pa stoga treba da se brane naredbe,
a ženi nikako podleći ne treba!
Jer, ako treba, nek nas muško protera,
a ne da kažu da smo žena slabiji.

HOROVOĐA

To sve što reče čini nam se pometno
da reče, ako starost duh nam ne vara.

HEMON

Bogovi, oče, daju razum ljudima,
od svega blaga što je blago najveće.
Ja ne bih mogao ni znao tvrditi
da nije istina to sve što kaza ti.
Al' istinu ti katkad vide i drugi.
Od tebe mogu bolje ja da vidim sve
što neko zbori, tvori il' osuđuje.
Jer pred tobom se boji čovek pučanin
da zbori ono što ti čuti ne voliš.
A ja sa strane dobro mogu slušati
tu momu kako ceo grad oplakuje
što ona, od svih žena najnedužnija,
najsramnije za dično delo umire.
Svog brata, što u seči pade krvavoj,
bez groba psima ne dade proždrljivim,
nit ptici kakvoj, da ga oni rastržu.
Zar zlatne pošte nije ona dostojna?
Ovako tihano se tajni širi glas.
A za me, babo, blaga nema skupljega
no to kad vidim da te sreća prati svud.
Šta deci lepše sja no slava očeva
il' ocu dobar glas o deci njegovoj?
Pa zato nemoj samo na to misliti
da valja tvoja reč a druga ničija.
Jer ko god misli da je trezven samo on,
da jezikom il' umom druge nadmaša,
taj, otkrije li dušu, prazan zjapiće.
Al' i mudracu priliči da uči još

Sofokle - Antigona

a pri tom luk da suviše ne zateže.
Pa vidiš: kad bujice zimi udare,
drveće što se svija grane očuva,
a što se opre, s korenom se izvali.
I brodar kad na jedru čvrsto zategne
užeta, neće vihoru da popusti,
on brodi dalje s izvrnutom palubom.
Popusti zato i promeni naredbu.
Ko mlađi mogu l' i ja svetovati što,
za čoveka je, velim, ponajviša čast
kad svako znanje pamet kiti njegovu.
A nije l' tako, - to se retko dešava -
lepota je i drugu mudru čuti reč.

HOROVOĐA

Čuj, gospodaru, ako zgodno govori!
(Hemonu) Ti oca čuj! To oba mudro zboriste.

KREONT

Ta mi, zar mi s ovakvom kosom srebrnom
od mladog momka tu da pamet učimo?

HEMON

Što nije pravo, ništa. Ako sam ti mlad,
ti više gledaj samu stvar no godine.

KREONT

Zar prava stvar kad neposlušne poštujem?

HEMON

Ne želim da se pošta čini rđama.

KREONT

Zar takva bolest nije nju zarazila?

HEMON

Al' narod sav u Tebi tako ne misli.

KREONT

Zar narod da mi kaže šta da odredim?

HEMON

Zar ne vidiš da baš ko dete reče to?

KREONT

Da za drugog, ne za se zemljom upravljam?

HEMON

To nije država što jednom pripada.

KREONT

A nije l' onog država ko vlada njom?

HEMON

E, lepo bi ti pustom zemljom vlado sam!

KREONT Taj, čini mi se, onoj ženi pomaže.

HEMON

Da, ako ti si žena. Za te staram se.

KREONT

Sofokle - Antigona

O huljo, s ocem svojim zar so prepireš?

HEMON

Jer vidim: ti o pravdu sad se ogreši.

KREONT

Pa grešim li što svoje pravo poštujem?

HEMON

Ne poštuješ kad gaziš pravo božije.

KREONT

Ej ćuti pogane što ženi posta rob!

HEMON

Al', nisi našo da sramoti robujem!

KREONT

Bar govor tvoj u korist one ide sav.

HEMON

U tvoju, njenu i u donjih bogova!

KREONT

Al' znaj: dok živi, neće biti žena ti.

HEMON

No umre li, njen grob još nekog primiće!

KREONT

Još pretnjama zar tako drsko prkosiš?

HEMON

Da l' pretim kada korim praznu misao?

KREONT

Sam lud, zar plačem druge da opametiš!

HEMON

Da nisi otac, rekao bih da si lud.

KREONT

Ti robe ženin, ne ulaguj mi se tu!

HEMON

Sam zborit hoćeš, ali drugog ne slušaš?

KREONT

Ti meni to? Al' Olimpa mi samog, znaj:

na svoju radost nećeš mene grditi!

(Pratnji) Dovedite to grdilo, da ovaj tren

tu izdahne pred vereničkim očima!

HEMON

Zar preda mnom? Odbaci svaki pomišljaj!

Tu neće pasti ona, nit ćeš igda ti

mog lica ugledati očima;

već besni tu pred pokornim drugarima! (Ode)

DRUGA POJAVA

Hor, Kreont

Sofokle - Antigona

HOROVOĐA

Taj mladić, gospodaru, naglo ode ljut,
a opasan je tako mlade duše bol.

KREONT

Nek radi, misli više iznad sila svih,
od sudbe neće spasti devojaka tih!

HOROVOĐA

Nameravaš zar obe da ih pogubiš?

KREONT

Ne onu što ne dirnu. Dobro govoriš.

HOROVOĐA

A kakvom smrću drugu misliš ubiti?

KREONT

Odvešću je kud ljudska noga ne gazi
i živu sakriti u jamu kamenu;
a hrane daću tek da greha ne bude,
da ne bi ljagaceo grad ukaljalo.
I onde Hada - samo njega poštuje
od bogova - nek moli da joj mine smrt.
Il' bar će znati da je uzaludan rad
kad čovek ono poštuje što krije Had.
(Kreont ode.)

TREĆA POJAVA

TREĆA STAJAĆA PESMA

HOR

Strofa

Ero, bože nepobedni,
Ero, ti što na plen padaš
i devojci u potaji
na obrazu ležiš nežnom
i prelaziš preko mora
i seljaku u stan svrćeš,
ni besmrtnik doš nijedan
a ni črvek malovečan
tvojoj moći ne uteče.
Koga raniš pomahnita

Antistrofa

Ti i srce pravedničko
na zlo vučeš za pogrdu;
ti i ovaj metnu razdor

Sofokle - Antigona

među ljude jedne krvi.
Jasni čari trepavica
u neveste milobračne
pobeđuju, i pred vlašću
zaštićuju zakon silni.
Jer boginja neodolna
njim se igra, Afrodita.
(Vode Antigonu.)

ČETVRTA EPISODIJA (PETI ČIN)

PRVA POJAVA
Hor, Antigona
HOROVOĐA

Sad i ja van granice zakona sam
zanesoh se ovde gledajuć ovo.
I suza ne mogu ustavit vir:
Antigonu vidim, evo je ide
u ložnicu svima što donosi mir.

JADIKOVKA
Prva strofa

ANTIGONA
Oh, gledajte me, ljudi zavičaja mog,
poslednjim putem sad
hodim bolna i sunčev sjaj
gledam, evo, poslednji put,
nikad više! Živu me Had
vodi, kud će otići svi,
na obale Aheronta;
svatovac ne pevaše mi,
niti mi kogod još,
ko mladoj pesmu zapeva,
već Aheront mi ložnica!

HOR

Pa slavna i pohvale dostojna
u mrtvačko skrovište polaziš sad,
nit pogubna sušica satr' ti vek,
nit nagradu eteče što deli je mač,
već svojom ćeš voljom jedina ti
od samrtnih živa silazit u Had.

Sofokle - Antigona

Prva antistrofa

ANTIGONA

Čuh kako tužno zginu Tantalova kći,
tuđinka Frižanka,
uza Sipilsku Glavicu;
kao bršljan obuze nju
obavita ponikla hrid.
Još je i sad rastače dažd,
kazivaju, a nigda sneg
ne ostavlja; pod plačevnom
obrvom kvasi joj vrat.
I mene sasvim kao nju
na večni pokoj sprema bog.

HOROVOĐA

Al' ona je boginja, božanski soj,
a mi smo smrtnici, smrtnička krv.
Al' veliku slavu si postigla ti
što stradaš i s bozima jednaku kob
i živa i pokojna deliš.

Druga strofa

ANTIGONA

Jao, smeju mi se! Očinskih ti bogova,
što mi se rugaš? Nisam mrtva, no živim.
Grade, o grada mog
najbogatiji rode,
Dirkino vrelo ti,
Tebe lepokolne
dubravo! Evo, sve vas ja
kao svedoke zazivam
da nedužna i nežaljena ni od kog
u grobni zatvor polazim
u neviđene rake mrak!
O jao meni, jao,
ni sljudima ni s pokojnicima,
ni sa živim ni sa mrtvim neću boraviti!

HOROVOĐA

Do krajnje ti se smelosti popnu,
do Pravedina visokog stigla si praga,
al' tu mi se, dete, u propast sruši.
A ko otac ti mi mučiš nekakvu muku.

Sofokle - Antigona

Druga antistrofa

ANTIGONA

Ti tače u najljuću ranu srca mog,
pretešku žalost oca moga i udes
našega rodasveg -
slavvijeh Labdakida.
Materin odre klet
na kom je majka mi
rođeno čedo grlila,
nesrećnog moga babajka,
te nesrećnicu mene rodila!
Ja njima sada prokleta
i neudata polazim!
O jao, brate moj,
ti zlosrećnu si ljubiu našao,
pa si mrtav živu mene u smrt povukao!
HOROVOĐA
Bogodušan biti sveta je dužnost,
al' onoga vlast ko stara se za vlast
prestupiti - to se nikako ne sme.
A tebe je tvoja pogubila volja.

Epoda

ANTIGONA

Bez suza i bez srodnika
i bez svatovca jadnu me
već vode putem spremljenim!
Više ne mogu jadnica gledati
ovo sveto oko: svetlosti.
Udes moj neožaljen
od dragih niko ne žali. (Dolazi Kreont)

DRUGA POJAVA

Hor, Antigona, Kreont.

KREONT

Od Tuženja i plača ko bi prestao
da može takvim plačem smrti pobeći?
(Slugama)
Što brže je odvedite! Pod grobni svod
zatvorite, kako vam zapovedih,

Sofokle - Antigona

i samu ostavite, neka ili mre
il' živa pod onakvim krovom grobuje!
Što do te mome stoji, mi smo nedužni,
a stanka s nama tu na svetu nema njoj.

ANTIGONA

O grobe, ložnice, o kućo podzemna,
moj večni čuvaru! Sad tebi polazim
ka svojim, što najviše ih pogibe,
a sve ih veće dočeka Fersefasa.
Ja mrem sad poslednja, najveća bednica,
a mom životu suđen ne isteče vek.
Al' tvrdu gajim nadu da ću ocu svom
ja mila stići, mila stići i tebi,
o majko - mila tebi, mili brate moj!
Ta ja vas mrtve svojim oprah rukama,
i okitih, pa žrtvu izlih nadgrobnu.
A sada. Poliniče, pošto telu tvom
učinih poštu, jad ovakav žanjem sad!
Pred pametnima s pravom odah tebi čast.
Ta nikada, ni kad bih decu imala,
ni kad bi mi se mrtav raspadao muž,
to ne bih preglala preko volje građana.
Na kome zakonu to zborim za volju?
Da muž mi umre, dobila bih drugoga;
da dete izgubim, i dete od drugog.
Al' kad mi majku i još oca krije Had,
brat nikakav se neće meni roditi.
Po takvu ja te više cenim zakonu
io ikog drugoga: to Kreontu je greh
i strašna drskost, mila glavo bratova!
Ovako rukom on me zgrabi, odvlači
bez venčanja i bez svatovskih pesama,
ne udadoh se, niti decu negovah,
no usamljena, evo, bez rodbine ja
međ mrtve jedna u grob živa odlazim!
A kakvu zapovest prestupih božiju?
A kud još da se mučenica obraćam
na bogove i kog da zovem u pomoć?
Ja, pobožna, osvanuh, evo, bezbožna.
Al' ako bogovima dopada se to,
kad umrem, priznaću da greh učinih ja,
a greše l' ovi, ne stiglo ih veće zlo
no moje što ga protiv pravde spremaju!

HOR

Još jednako istog vihora bes
i nadalje njenu potresa svest.

Sofokle - Antigona

KREONT

Vodiči zato suze će liti za svoje korake spore!

ANTIGONA

Ja o meni! Već reč me podseća ta da smrt je blizu!

KREONT

Ja nikakvu tebi ne dajem nadu
da neće se tako svršiti to.

ANTIGONA

O tebenski kraju, očinska zemljo,
o bogovi dedova naših!

Već vode me, evo, ne ostajem više!

Oh, gledajte mene, starešine Tebe,

gde jedina ostah, careva ćerka,

i kako i od koga čoveka stradam

što svetu ispunih dužnost!

(Antigonu odvedu)

TREĆA POJAVA

ČETVRTA STAJAĆA PESMA

HOR

Prva strofa

I Danajin lik je moro negda

ovu sjajnu ostaviti svetlost

i u dvore okovane ući.

I ložnica, crnom grobu slična,

mladost njenu skrivaše u sebi.

A onase, moje čedo drago,

krasnim svojim ponosila rodnom,

zlatnu ona čuvala je kišu,

seme božje pod srcem je krila.

Al' je uvek moć sudbine strašna;

ni bogatstvo njoj uteći neće,

ni bog Arej, niti tvrde kule,

a ni crne morošumne lađe.

Prva antistrofa

I Drijantov sin lakosrdica,

car edonski, okovan ti beše

a zbog svoje porugljive ćudi.

Sapeo ga Dionis, bog silni,

i bacio u tamnicu hladnu.

Tu ga grozna ostavila vatra,

Sofokle - Antigona

ostavilo besnilo ludačko,
bele pene svenulo mu cveće!
I on vide da je u svom besu
hulnom rečju boga uvredio.
Menadama gušio je zanos,
gasio im klicanje i plamen,
svirkoljubne razdraživo Muze.

Druga strofa

Kad se ide od Mrkih Pećina,
a na jednu i na drugu stranu,
prostiru se bosporske obale
i Salmides leži, varoš tračka.
Arej blizu svoje dvore ima,
i on vide one oči slepe
u dva brata, u dva Finejića,
oči slepe za osvetom viču.
U Fineja divlja ljuba bila,
pastorcima oči oslepila,
udarila oštrim mačem britkim
i još vrhom tkalačkoga čunka.

Druga antistrofa

Ginuli su nesrećnici oni
i plakali jadnu ereću svoju,
jer ih majka porodila njina,
porodila u nesrećnu braku.
Krv su njena Erehtidi stari;
u dalekim ona pećinama,
na strmenim onim hridinama,
na očinskim uzraste burama
ta vilovna ćerka Borejina,
čedo božje; al' su, kćeri moja,
i nju isto oborile tako
tri Sudilje, tri dugovečnice.
(Dolazi Tiresija, vođen od dečaka.)

PETA EPISODIJA (ŠESTI ČIN)

PRVA POJAVA

Hor, Tiresija, Kreont.

Sofokle - Antigona

TIRESIJA

Glavari Tebe, istim putem stigismo
nas oba, jednim gledajući očima,
jer slepac hodi ti kad vodac vodi ga.

KREONT

A šta je novo, starče moj Tiresija?

TIRESIJA

Izvestiću te, a ti vrača poslušaj!

KREONT

Ni pređe nisam uma klonio se tvog.

TIRESIJA

I zato gradu ovodm krmar beše vešt.

KREONT

Potvrdit mogu, imao sam koristi.

TIRESIJA

O niti, pazi, sreća opet visi ti.

KREONT

A šta je? Od te reči mrak mi na srce!

TIRESIJA

Kad čuješ znak veštine moje, znaćeš sve.

Da ptice motrim, priđoh starom sedištu,

gde svakoj ptici beše. sastajalište,

kad čujem ptičju graju meni neznanu,

sve ljuto, besno grakću, sve se čupaju

i kandžama smrtonosnim ubijaju;

ta lepet krila ne bi meni nejasan.

U strahu odmah kušah ja paljenicu

na plamenom oltaru, al' iz žrtveplam

ne buknu, nego vlažan mlaz iz bedara

po pepelu se razli, sta se topiti,

pa onda dimiti se i rasturati,

a uvis prsnu žuč, i sav se rastopi

ovijen loj, te vire kosti bedrene.

I onda ovo momče mene izvesti

za gatanje da nema jasnih znamenja,

jer ono vodi mene, druge vodim ja.

A grad nam evo strada s tvoje odluke.

Na žrtvenike sve i na sva ognjišta

ko hranu svoju psi i ptice raznose

komade tela Polinika nesrećnog.

Pa onda čuj me: bogovi ne primaju

ninaše molitve, ni plamen s bedara,

nit ptica grakće graktanjem dobrosrećnim

omastivši se krvlju mrtva čoveka.

To, dakle, sinko, dobro promisli!

Sofokle - Antigona

Ta grešenje u ljudskoj leži prirodi.
A zgreši l' ko, to nije više čovek lud
a ni bez sreće ako, u zlo padnuvši,
tvrdoglav nije, nego leka traži zlu.
Samosion si, moram te osuditi.
No slušaj Savet moj i ne zlostavi leš!
Je l' junaštvo - mrtvaca opet ubiti?
Ispekoh pa ti rekoh. Najveća je slast
od mudra savetnika savet primati.

KREONT

O starče, vi u mene nišanite svi,
ko strelci u cilj, i veštinom proročkom
iskušavate mene; pleme proročko
već odavno me prodade i ukrca.
Ta hasnite, od Sarda jantar kupujte
i zlato indijsko, kad volju imate!
Al' onog u grob nećete položiti!
Ma hteli orli da ga jedu Divovi,
do božijeg da razvlače ga prestola,
ni toga greha ja se neću prepasti
ni sahranu dopustiti. Jer dobro znam
da boga niko ne može ukaljati.
Al', starče moj Tiresija, i čovek jak
zna pasti padom sramotnim, za sramnu stvar
kad lepo zbori da imade koristi.

TIRESIJA

Ah!

Da l' zna od ljudi neko, da li razmišlja

KREONT

A šta to? Šta to govoriš za dobro svih?

TIRESIJA

Od svega blaga da je razum najbolje.

KREONT

A luda pamet, mislim, ponajveći jad.

TIRESIJA

Ta bolest baš je tebe sveg zarazila.

KREONT

Ne želim vraču grdnju grdnjom vratiti.

TIRESIJA

To činiš kad mi kažeš laž da proričem.

KREONT

Sve pleme proročko je srebroljubivo.

TIRESIJA

A carsko ti dobitak voli sramotan.

KREONT

A znaš li da s vladarom svojim govoriš?

Sofokle - Antigona

TIRESIJA

To znam! Ta sa mnom spase grad i steče vlast.

KREONT

Ti vrač si mudar, ali voliš nepravdu.

TIRESIJA

Primoraćeš me da ti tajnu otkrijem.

KREONT

Pa otkrij, nemoj samo radi koristi!

TIRESIJA

I mislim tako, ali za dobitak tvoj.

KREONT

Al' znajde, srca moga ne potkupi ti!

TIRESIJA

Al' i ti znaj da neće mnogo krugova

obići sunce svojom brzom trkijom,

a ti ćeš sam od svoje krvi mrtvima

mrtvaca jednog vratiti uzamenu.

Jer s ovog sveta ti u donji ubaci

stvorenje živo, u grob sramno preseli,

a mrca ovde donjim ne daš bozima,

uskraćuješ mu grob i svete obrede.

On tebi a ni svetu gornjih bogova

ne pripada, no i njih time zlbstavljaš

Al' zato Srde šalju Had i bogovi

ko skore osvetnice da te vrebaju,

u takvu istu da te sruše nevolju!

A odmeri da l' i to sada govorim

za srebro kupljen. Neće dugo trajati,

od llača ljudi, žena grcaće ti dvor.

Svi gradovi se bune kao dušmani

što rastrgana tela oskrnaviše

il' psi il' zverad ili ltica krilata

što kleti smrad na žrtvenike raznosi.

Ko strelac jer me vređaš, takvu strelicu

odapeh ti u gnevu pravo u srce,

a nećeš njihovu uteći užegu.

(Obraća se svom vodiču.)

A ti me, sinko, mojim vodi dvorima,

nek ozaj srce na mlađima iskali

i nauči da gaji jezik mirniji

i svoju pamet bolje nego do sada!

(Tiresija i vođa mu odu.)

DRUGA POJAVA

Hor, Kreont

Sofokle - Antigona

HOROVOĐA

On, gospodaru, ode, strašno proreče,
a znamo, otkad ova kosa srebrna
umesto crne glavu nam obavija,
još nigda gradu lažne reči ne reče

KREONT

To i sam znam, i srce mi se zbunilo.
Popuštanje je strašno; opiranje zlo
još strašnije. Prokletstvom dušu raniću

HOROVOĐA

Sad treba saveta, Manekejeviću!

KREONT

Pa šta da radim? Kazuj! Poslušaću ja.

HOROVOĐA

Da pustiš devojkicu iz kuće podzemne,
a onom što ga baci grob da podigneš!

KREONT

To savetuješ i misliš: treba biti blag?

HOROVOĐA

Što brže, gospodaru; kazne božije
brzonoge su, brzo stignu grešnike.

KREONT

Vaj meni! Teško je, al' srce stisnuću
da popustim; sa silom zaludan je boj.

HOROVOĐA

Postupi tako, ne poveravaj to drugima!

KREONT

Da, ovog časa. Haj'te, sluge, hajdete
što god vas ima, nema! Budak u ruke,
po žurite ia ono mesto pogledno!
A kako sada drugu stvorih odluku,
ja sam ću, kako svezah, i odrešiti.
Jer strah me uči: stare svete zakone
do poslednjega daha treba' čuvati.
(Kreont ode sa slugala,' a hor sam ostane.)

TREĐA POJAVA

PETA STAJAĆA PESMA

HOR

Prva strofa

Bože s mnogim imenima,
divna diko Semelina,

Sofokle - Antigona

sine Diva gromovnika,
štono slavnu obilaziš
Italiju, vladaš dolom
svete Deje eleusinske,
i u našoj živiš Tebi,
postojbini bakhantkinja,
uz talase Ismenove,
gdeno nekad ponikoše
zubi zmaja pomamnoga!

Druga antistrofa

Tebe sjajni vide plamen
sa dvoglave one hridi,
gde koričke hode nimfe
i kastalskom slaze vrelu.
Tebe šalju niške gore,
sve bršljanom okićene,
i zeleni šalju žali,
njini grozni vinogradi, -
kad s veselim pratiljama
hitaš Tebi u pohode
i klikuješ od radosti.

Druga strofa

Više nego sve gradove
ti poštuješ našu Tebu
s majkom što je munja ubi.
Ljuta bolest ceo grad nam
i sav narod pritisnula,
te nam i sad, bože, stigni
skokom svojim spasonosnim
sa parnaskih vrhunaca
ili preko mora šumnog.

Druga antistrofa

Aoh, bože, kolovođo
zvezda štono vatrom dišu,
zaštitniče klika noćnog,
o divotni sine Divov,
svani s Naksa, svog ostrva,

Sofokle - Antigona

s pratnjom svojom, sa Tijama,
što zanosno, slave tebe,
gospodara svoga Bakha,
cele noći igrajući!
(Dolazi glasnik.)

EKSODA (SEDMI ČIN)

PRVA POJAVA.

Hor, Glasnik.

GLASNIK

Susedi dvoru Kadma i Amfiona,
ni jedan ljudski život, bio kakavgod,
pohvalit neću nikad a ni pokudit.
Jer sreća podiže i sreća svakada
strovaljuje i srećne ko i nesrećne.
Ni jedan vrač nam udes naš ne kazuje.
Ta Kreont beše jednom srećan, mislim ja,
kad od dušmana Kadmov oslobodi grad
i uze vlast u zemlji svu i vladaše,
a cvetaše mu usev - deca čestita.
A sada ode sve. Kad koga ostave
života radosti, taj više, za me bar,
ne živi, nego, smatram, živ je mrtvac on.
Golemo blago nek u domu ima svom
i život'provodi u sjaju kraljevskom,
a sreće pri tom nema, ne bih dao ja
ni senku dima za to mesto radosti!

HOROVOĐA

A kakvu opet žalost javljaš kraljevsku?

GLASNIK

Izdahnuše, a živi smrt im skriviše.

HOROVOĐA

Pa ko je krivac? Ko li pade? Kazuj nam!

GLASNIK

E, Hemon pogibe. Sam rukom proli krv!

HOROVOĐA

Da l' rukom očevom il' svojom rođenom?

GLASNIK

Sam svojom, očev rasrdi ga postupak.

HOROVOĐA

O vraču, kako pravo onu reče reč.

GLASNIK

Stvar tako stoji, a sad dalje većajte!

Sofokle - Antigona

HOROVOĐA

Pa evo jadne ljube Kreontove, gle.
Euridike. Il' nešto dozna za sina
il slučajno iz dvora ide ovamo.
(Izlazi Euridika.)

DRUGA POJAVA

Hor, Glasnik, Euridika.

EURIDIKA

O svi vi građani, ja čuh vam razgovor,
kad pođoh k izlasku da kajna molitvom
u božice Palade pomoć zamolim.
I baš odmakoh prevornicu, vrata već
otvorih, a do ušiju mi dotre glas
o našoj nesreći. Ja klonuh nauznak
na ruke sluškinjama, padoh u nesvest.
Al' kažite mi opet kakva beše vest!
Ta slušaću je, ja sam vična jadima.

GLASNIK

Ja, mila gospo, kao svedok reći ću.
zatajit neću ma ni. mrvu istine.
Da blažim sad, a docnije da osvanem
ko laža? Istina je svagda uspravna
A ja ko vođ povedoh muža tvojega
poljani na vis, gdeno Polinikov leš
još ležaše od pasa grdno rastrgan.
Pomolismo se raskrsnica boginji
i Plutonu. svoj gnev da blago ustave,
pa, svetom vodom najpre njega opravši,
na svežim granama ostatke spalismo,
i visok hum od rodne grude nasusmo.
A onda šupljoj kamenizbi krenusmo,
do smrtne ložnice gde beše devojkica.
I neko glasan izdaleka čuje plač
kraj grobnice bespogrebne, i čim to ču,
izvestit dođe gospodara Kreonta.
A on ti, što se vzdše približavao
krik čuje bolan, nejasan, pa Jaukne
i stade ridat „Lele meni jadniku
Zar prorokujem? Od svih prošlih putova
zar gazim sada putem najnesrećnijim?
Sinovlji glas me teši Momci, pridite
do groba bliže, kamenje izvucite
pa rupom zađite do same grobnice

Sofokle - Antigona

I pogledajte da li vapaj Hemonov
to čujem il' me bogovi obmanjuju"
Mi tada ogledamo što nam naredi
gospodar uplašen, i u dnu ćelije
nju opazimo gde se za vrat obesi,
a stegnula ga usukanom koprenom,
a njega gde je oko pasa obvio
i jauče za izgubljenom draganom,
za nesuđenim brakom, delom očevim
A otac kad ga spazi, gorko Jaukne
i uđe k njemu, zakuka i zavapi
„O nesrećniče, kakvo delo učini?
Pa gde ti pamet? S kakve pade nesreće?
Iziđi, dete, molim te i zaklinjem!"
Al' sin se besnim okom ozre na njega
i pogledom ga prezre, ništa ne reče,
već dvoper trgne mač, na oca nasrne,
no on se bekstvom spase; tad se nevoljnik
sam na se srdit, kakav beše, na svoj mač
nadnese, dopola ga zagna u rebra,
Još svestan toplim priljubi se grudima
I stane hropiti, a vreo brizne mlaz
rumene krvi bledu licu njezinu
(Euridika odlazi.)
I mrtav na njoj mrtvoj. Jadnik! Bračna slast
u Hadovim osvanula mu dvorima;
on svetu pokaza koliko bezumlje
čovjeku od svih jada jad je najveći.

TREĆA POJAVA

Hor, Glasnik.

HOROVOĐA

A šta naslućuješ? Sad ode gospa nam
a ne izusti. nam ni dobru ni zlu reč.

GLASNIK

I sam se snebih, ali nada teši.me:
za sinov čuvši jad, ne drži dostojnim
da kuka pred svetom, no u kući narediće
da dvorkinje joj plaču jade domaće.
Ta nije bez pameti, neće grešiti.

HOROVOĐA

Ja ne znam: ali na zlo smeru jednako
i velik muk i silna vika zaludna.

GLASNIK

Sofokle - Antigona

Pa videćemo da li zatomljeno što
ne taji tajom u svom srcu nemirnom,
Ja idem u dvor za njom. Dobro kažeš ti:
i velik muk tegobu može doneti. (Ode.)

HOR

Gle, evo gospodar nam dolazi sam,
na rukama eno mu jasan je znak
ne greha tuđega - sme li se reći -
Već onoga što ga učini sam.
(Kreont stiže)

ČETVRTA POJAVA
ZAJEDNIČKA JADIKOVKA
Hor, Kreont. Prva strofa

KREONT

Kuku meni: Ludog srca
smrtnih greha! Gle'te, krivac i žrtva mu
ista krv su! Avaj meni, nesrećne li
volje moje!

Mlad me rano ostavi ti,
sinko mili! Pogibe mi, probode se,
lele mene! Ne ti, već je moja ludost
kriva za to!

HOR

Vaj meni; kako dockan pravdu vide ti!

KREONT

Naučih je kad stradah! Bog me uhvati,
pa na glavu teško breme
navali mi!

A mene natera na grozne putove,
i obori mi, nogom zgazi radost mi!

Lele mene, to je, muka
bez prebola!

(Dolazi drugi glasnik iz dvora.)

PETA POJAVA
Hor, Kreont, Glasnik drugi.

GLASNIK

O gospodaru, svako zlo te udari,
već jedno držiš pred sobom u rukama,
a mahom drugo videćeš u dvorima

KREONT

Sofokle - Antigona

A šta? Od ovog zla ima gore još?

GLASNIK

Baš gospa, toga mrca mati rođena,
sirota, na smrt ovaj udari se čas.

Prva antistrofa

KREONT

Avaj, avaj! Mrače crni,
ždrelo gladno,
šta me, šta me moriš? Ti što
glase crne,
gorke jade donese mi,
šta mi veliš? Lele, mrtva. čoveka si
dotukao!
Kakvo zlo mi, momče, novo
navešćuješ? Kuku! Sina nemam, a već ljuba
ostavi me!

(Vrata se otvore i vdždi se Euridikin leš.)

HOR

Sad gledaj! NJena soba već je ne krije.

KREONT

O lele! Evo jadan drugi gledam jad!
Kakva li me - kakva još me sudba čeka?
Ruke mi, evo, milo čede drže još,
a već mrtvacu, jadan, drugog vidim tu!
Lele, majko jadona! Lele, čedo moje!

GLASNIK

Kod žrtvenika mačem sebe udari
i mutne oči utrnu se. Oplaka
Megareja, što pređe dično poginu,
a onda ovoga, al' tebe napokon
što dete ubi, kletvom prokle užasnom.

Druga strofa

KREONT

Lele! Lele!
Pretrnuh od užasa! Zašto mi ko
U grudi ne zabode dvosekli mač?
Nesrećnog mene,
u grozne sam sudbine zapao glib!

GLASNIK

Za ovu i za onu krivila te smrt u čas

Sofokle - Antigona

napokoni, kad ostavljaše nas.

KREONT

A kako prekinu života svoga nit?

GLASNIK

Ta sama sebe ispod srca udari,
kad sazna za jad sina gorko oplakan.

KREONT

Ja! Nikada taj me ne minu greh,
krivica se na drugog ne svali ta,
jer ja sam te nesrećnik ubio sam,
ja, istinu kažem! Amote, sluge,
brže me vodite, s puta me vodite,
ta nema me više, ništa sam ja.

HOR

Ti dobro tražiš, ako dobro ima zlo.
Najlepša zla su ona što su najkraća.

Druga antistrofa

KREONT.

Dođi, dođi,
osvani mi, preslatka sudbino ti,
privedi mi smiraju poslednji dan!
Svani mi, svani,
da drugoga dana ne ugledam još!

GLASNIK

Daleko to. Šta treba da se radi sad?
Što želiš, za to vode brigu bogovi.

KREONT

Al, sve što želim, onom željom rekoh već.

GLASNIK

Ne moli sada ništa više. Smrtan stvor
od jada suđenih uteći ne može.

KREONT

Odvedite odavde čoveka ništava,
što ubi te, čedo, nehotice,
a i tebe, ljubo! Oh, nesrećnik ja!
Oh, koga da glednem,
kamo da krenem?

U mojim rukama
sve nakrivo ide,
nepodnosiva na me surva se kob.

HOR

Za kovanje sreće najprvi je malj
da razuman budeš: nikada red.

Sofokle - Antigona

ne remet božji. Za oholu reč
pretrpeti mora hvališa pust
udarce teške,
u starosti ga pameti nauče.

Kraj